

pokritje za izpadek dohodkov od mitnic, časnikaškega in koledarskega kolka ter od prepisnih pristojbin. Vlada hoče namreč uvesti nov davek na prodajo sladkorja, na oslajene pijače, na čokolado in na likerje. Ta davek bi dajal na leto petnajst milijonov goldinarjev, a ž njim bi se ne pokrili samo prej imenovani izpadki, ampak tudi stroški za povišanje uradniških plač. S tem davkom se ne moremo sprijazniti, ker podraži tako že jako drago živilo, namreč sladkor, a takih davkov mi načeloma ne moremo odobravati. V Avstriji žive ljudje že itak jako slabo in zato nikakor ni pravično da se jim podraži še sladkor, oni isti sladkor, s katerim se v Avstriji v revnejših hišah štedi na vse možne načine, dočim ga na drugi strani izvažajo vsled velikih izvoznih premij tako po ceni na Angleško, da morejo tam naš avstrijski sladkor pokladati prasičem.

Politični pregled.

Državni zbor. — Dne 1. junija se je zopet sešla poslanska zbornica, da nadaljuje razpravo o jezikovnih predlogih. Opozicijski poslanci so nameravali koj od kraja podati dve obtožbi: jedno proti Badenijevemu ministerstvu radi časopisa „Reichswehr“ drugo proti Thunovemu ministerstvu radi razpusta graškega obč. sveta. Pričakovati je torej, da se prime rijo viharne seje. Razmerje mej Thunom in mej nemško opozicijo se je radi graških dogodb poostriilo in radikalcu bodo zmernejše nemške poslance brez težav prisilili na najljutejši boj proti vladi. Thun je mislil, da bo vsaj za jubilejno leto izhajal brez konfliktov in ne da bi mu bilo poseči po najskrajnejših sredstvih, toda kaže se, da to ne bo možno, da pride odločitev še pred cesarjevim jubilejem.

Zasedanje delegacij. — Letošnje zasedanje delegacij je trajalo nenavadno malo časa in je bilo vzlic jako mehki in le navidezno glasni nemški obstrukciji tudi prav mirno. Delegaciji sta dovolili vse, kar je zahtevala skupna vlada in tudi horendni naknadni kredit. Dovoljenje naknadnega kredita je odobravati, ker vender ne gre radi brez dvoma iz dobrega namena storjenega kršenja ustave kaznovati s tem, da se spravi državo v stisko. Ali delegaciji bi bili morali zahtevati zadoščenja. Tega pa nista storili, pač pa sta šli v svoji servilnosti tako daleč, da sta celo sami prevzeli odgovornost za to kršenje. Ministri so kredit opravičili v tajnih sejah dotičnih odsekov, a ker delegatje niso silili na to, da te uzroke pojasnijo tudi v javni seji, da bi se mogli volilci o njih tehtnosti prepričati, so odgovorni za te milijone samo še delegatje. Radovedni smo, kako bodo delegatje svoje postopanje opravičili.

Regulacija uradniških plač. — Cesar je sankcioniral zakon o regulaciji uradniških plač. S tem so dobili uradniki zagotovilo, da se davno potrebna in željno pričakovana regulacija uradniških plač že tekom prihodnjih mesecev izvede. Zajedno ali nekoliko kasneje hoče vlada povišati tudi dohodke uradnih slug. Za to regulacijo potrebni denar hoče dobiti z naklado na sladkor, poslajene pijače in likerje, katera naklada bi nesla 15 milijonov gld. na leto. S tem dogodkom se pokrije tudi izpadek vsled nameravane odprave časniškega in koledarskega kolka, ki ima stopiti v veljavo s 1. januarjem prihodnjega leta. Ker ni upanja, da se ti zakoni uveljavijo parlamentarnim putem, bo vlada primorana porabiti § 14.

Graške homatije. — V Gradcu, tem središču prusofilske agitacije, je končno prišlo tako daleč, da je vlada bila

primorana, pokazati nemškim nacijonalcem zobe. Razpustila je obč. svet, ker je bil vlado na predrzen način provociral in se postavil na stran graških revoltantov. Vlada je bila to storiti dolžna radi svojega lastnega ugleda in radi državne avtoritete, a krivo bi bilo misliti, da se bodo vsled tega Gradčani stegnili. Gradec je preveč zastrupljen, da bi se mogel premeniti. Nove volitve prinese zmago najradikalnejšim nemškim nacijonalcem, a vzlic temu odobravamo vladni korak. Ta bodi Nemcem v svarilo, želiti pa je, da ostane vlada konsekventna in da zatre vsako protizakonito gibanje nemških nacijonalcov v prihodnje z enako energijo, kakor jo je pokazala sedaj.

Nagodba. — Avstrijska vlada se je dogovorila z ogersko vlado, da poskusi na jesen izvršiti prvo branje nagodbenih predlog v avstrijskem parlamentu, a če se ne posreči, potem hoče ogerska vlada podaljšati sedanji provizorij za jedno leto parlamentarnim putem, avstrijska vlada pa ga uveljavi izvenparlamentarnim putem, namreč s pomočjo § 14., kar je očitni absolutizem. Ogerska vlada stori to seveda samo proti dovolitvi znatnih koncesij, kar bodo avstrijski davkoplačevalci kaj hudo občutili v svojih žepih.

Napaden poslanec. — Tolpa madjarskih drž. poslancev je te dni na cesti napadla svojega tovariša drž. poslanca Lepcsenya in ga grdo pretepla, ker je spisal o Kossuthu knjigo, v kateri je o tem lopovu povedal — resnico.

Belgija. — Ob enem z ožjimi volitvami v francoski parlament vršile so se v Belgiji nadomestne volitve za senat in zbornico poslancev. Volitve so se vršile mirno. Boj je bil mej klerikalci in socijalisti. Volitve niso izpale najugodnejše za sedaj vladajočo klerikalno stranko. Izgubila je 8 mandatov, nasprotno so socijalisti mnogo napredovali zlasti glede števila glasov. Liberalci so le po nekod postavili samostojno kandidate, sicer so glasovali s socijalisti.

Italija. — Odstopilo je Rudinijevo ministerstvo. V razmerah, kakoršne vladajo v Italiji, je vladanje težavno; nemiri in beda delajo preglavice ministrom. Največ je pa nastala ministerska kriza, ker se ministri niso mogli zjedeniti glede postopanja o omejitvi dohodkov duhovščini. Vlada dolži namreč duhovščino, da je sokriva zadnjih nemirov in zato nastopa zdaj ostro proti nji. Celo poroča se, da je izšel zadnje dni tajen ukaz, naperjan proti duhovščini. Kardinal Ferrari se ni dolgo upal domov v Milan, ker se je bal napada. Papež je pisal kardinalu in je vzpodbujal njega in katoličane v Milanu, da vztrajajo v borbi zoper neresnico in za vero. Leo XIII. pravi v svojem pismu, da so dogodki v Italiji sad semena, ki se je nekaznjeno sejalo po vsej Italiji na škodo vere s korupcijo idej in pačenjem običajev. Tudi se hoče papež v slučajih, da bo Italija le pritiskala na cerkev, obrniti s posebno spomenico do vseh evropskih vladarjev.

Francija. — Soditi po izidu zavrženih volitev v francoski parlament, se je položaj v zbornici le malo spremenil. Od 581 poslancev je 254 zmernih republikancev in 38 drugih, ki trdno stoje za vlado. To ne sicer močno večino bode pa skoro v vseh vprašanih podpiralo tudi 44 monarhistov. Tako je ta republikansko-konservativna liga precej močna napram radikalni in socijalistični nasprotni stranki. Ker je kolonijalni minister Lebon pri volitvah pal, strašilo se je že po listih z padcem Melinejevega ministerstva. Pa to more z ozirom na izid volitev prav mirno ostati na krmilu, le premembe bo treba v ministerstvu, namreč da namesto Lebona kdo drugi nastopi. Propal je pri volitvah tudi državni tainik Delpuech. Socijalisti so pri volitvah po številu napredovali, pa pali so njih glavni voditelji.

Španjsko-ameriška vojska. — Senzacionalna poročila so prinesli minole dni časopisi o španjsko-ameriški vojski. Reklo se je, španjski admiral Cervera je po ljuti bitki popolnoma premagal ameriško glavno brodovje in da je zapovednik tega

brodovja admiral Sampson bil ubit. Z druge strani se je pa poročalo, da so Amerikanci premagali Španjce. Oboje se je izkazalo kot neresnično. Resnica je le, da nihče ne ve nič pozitivnega niti o ameriškem niti o španjskem brodovju. Po morju ob Kubi bloditi semtertja brez pravega gotovega cilja in prežiti, kje bi najugodnejše drug drugo zajeli in pokončali. Poročila so vedela povedati, da Španjci v kratkem zapuste Santjago. Sedaj se sliši, da je admiral Cervera izkrcal tu 800 topničarjev, 20.000 pušk in mnogo topov. Španjci menda utrjujejo Santjago kar mogoče, tako, da se mu nobeno sovražno brodovje ne more približati, iz česar se sklepa, da je ta pristan določen kot zaslomba za vse operacije španjskega brodovja.

Obrtnija.

Kreditne stvari.

(Konec.)

4.) Uspehi obstoječih zavodov za osebni kredit.

a) V obče.

Krivico bi delali obstoječim posojilnicam, ako bi trdili, da ne store vsega, s čemur morejo ugoditi osebnemu kreditu malega posestnika, kmeta. Dosedanje naše naprave v tem oziru bodo v nekaj letih popolnoma zadoštvale, ako se bo začeto posojilništvo dovelj krepko razvijalo, ako se bodo starim posojilnicam pridružile še nekatere nove, ako bodo posojilnice svoj delokrog, kar se tiče teritorija, pravilno omejile in ako bo pravi gospodarski duh prešinjal tako posamezne posojilnice, kakor celo skupno organizacijo. Kredit pri naših posojilnicah je tako cen, kakor se ga cenejšega dandanes povprečno sploh ne dobi. In to je velike važnosti za deželo, v kateri posestniki pri večjih bankah kredita sploh ne iščejo, pa ga tudi ne dobé.

b) Uspehi posameznih vrst kreditnih zadrug, posebno Raiffeisenovih posojilnic.

Vpliv posojilnic na gospodarske in tudi moralne razmere njenih udov ter prebivalcev okraja, v katerem delujejo, je splošno jako ugoden. Posojilnice budé v prebivalstvu čut za varčevanje, jih vabijo, da vlagajo hranilne vloge, ki jim nesejo lepe obresti, razun tega se denarno stanje in vlagateljevi dolžnikov strogo nadzoruje od strani posojilničnih nadzornikov. Posojilnice napeljujejo ljudstvo o skupnega delovanja; kjer zaupa jeden kmet, tam bo tem rajši zaupal drugi, in tako se shajajo ob uradnih dnevih v pisarnicah posojilnic kmetje iz različnih krajev, različnega premoženja, različne starosti itd. — jedni vlagajo, ker vedo, da denar ni zgubljen in da ga dobi drug kmet kot posojilo, dolžniki pa plačujejo nizke obresti in petak za petakom na račun kapitala. — Pri posojilnicah, pri katerih prevladujejo boljša načela Raiffeisonova, si ne morejo udje med sabo razdeliti vsakoletnega dobička, ki se pridene rezervnemu fondu; kajti po principu tega moža gré remuneracija le delujočemu osebu predsedstva. Ako presegaja aktiva pasiva, tedaj tudi to ni nikomur v korist, ker se tudi rezervni fond ne sme razdeliti med ude. —

Še jedno veliko zaslugo imajo posojilnice na Kranjskem; odpravile so namreč tako škodljivo oderuštvo s tem, da so obrestno mere za posojila globoko znižale. Pred ustanovljenjem posojilnice se je n. pr. v Krškem zahtevalo pri intabuliranih tirjatvah, kakor kaže zemljiška knjiga, 12%, 10% ali vsaj 8%. Ni še minulo 4, 6, 8 let, pa so že isti upniki dajali posojila po 7%, 6% in 5%. Pripetilo se je tudi, da je v nekem kraju že obstoječi denarni zavod s tem, da je v istem kraju ustanovila posojilnica, znižal svojo obrestno mero za 1%, kar je bil za novo posojilnico gotovo že prvi blagodejni učinek (Metlika). — Vse posojilnice pa delujejo na ta način plodonosno, da zaprečijo obilne eksekutivne prodaje in da obvarjejo marsikatero rodbino, začasno ali trajno, pred gospodarskim poginom; rade posojujejo posojilnice kmetom, da se isti znebijo zastarelih dolgov na zasebnike ali tuje kase, ki jim preté z eksekutivno dražbo. Verjeti se nam sme, da je velika zasluga ravno posojilnic, ako se dan za dnevom v uradnem listu bere manj eksekutivnih prodaj.

Omenili smo že, da pripadajo udje kranjskih posojilnic najrazličnejšim stanovom. Jurističnih oseb (društev, občin in drugih korporacij) se le malo sprejme; sicer pa njih vsprejem sploh ni dovoljen zadrugam, ki se ravna po zakonu z dné 1. junija 1889. Mnoge posojilnice so si v svojih pravilih postavile za drugo nalogo, snovati gospodarska društva ali jih vsaj podpirati. Do danes te druge, gotovo hvalevredne, naloge še niso mogle povoljno rešiti, ker jim je že to velike skrbi delalo, kako dobiti denar za prosilce posojil. Sicer pa s tem niso veliko zamudile, ker deluje na Kranjskem kmetijska družba s svojimi mnogimi podružnicami prav marljivo in v dosEGO istega namena — poboljšanja pravih gospodarskih razmer.

Da bi se godile zlorabe, ko se jemlje na posodo, o tem se sliši kaj malo v javnosti, število tako nesramnih prosilcev posojil znaša morda, kolikor moremo stvar pregledati, le 1% vseh drugih. Kar se tiče vračanja posojil, smo že omenili, da traja isto dostikrat 4 in še več let; vender so posojila, ki bi se še pozneje vračala, redka. Sredstva, katera uporablja posojilnica, da dobi izposojeni denar nazaj, so pač različna; največ se navadno opravi z lepimi in prijaznimi opomini; dostikrat plačajo poroki prostovoljno za dolžnika. Redki pa so slučajji, da je posojilnica prisiljena stranko tožiti pri sodniji, à to vedno — izjem skoro ni — z uspehom.

V občevanju s sodnijo, s političnimi uradi, davkarji i t. d. niso imele posojilnice, kolikor nam znano, nobenih sitnostij. Ako so se tu ali tam pripetile majhne difference, tedaj so bile navadno tako malenkonstne, da niso silile v javne pogovore.

6. Nasveti za prihodnjost.

Obsteječe posojilništvo se bodo v prihodnjem času na prav koristen način razvijalo; gotovi dobri uspehi za nepreskrbljeno prebivalstvo na deželi pa so mu po našem mnenju zagotovljeni le pod sledečimi pogoji: